

koláž

občasník na podporu záujmov znevýhodnených skupín | október 2007

na tému multikulturalizmus ako hľadanie spravodlivosti s
Jarmilou Lajčákovou **čítaj viac... vieme ako**
prečo by (ne)mala byť na našich školách multikultúrna výchova?
čítaj viac... anketa
multikulturalizmus vo vzdelaní **čítaj viac... pre a proti**
čítaj viac... čo nejde do hlavy
čo nejde do hlavy Erichovi Mistríkovi
udalosti **čítaj viac... kaleidoskop**

Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe
Washington D.C., USA

NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI
OPEN SOCIETY FOUNDATION

editorial

Stojíme prvýkrát vo svojej histórii pred zmenou školského systému. Takmer nik si, ale nevšimol legislatívny návrh budúceho školského zákona. Existencia súkromných škôl je ohrozená, rozpočet pre vysoké školy je poddimenzovaný a základné a stredné školstvo celkom iste nadobúda črty centralizácie a pochybnéj národnej orientácie. Mimovládne organizácie mlčia, univerzity tiež. Učiteľské odbory sú nefunkčné, samotní učitelia sa nezapájajú. Štátne vzdelávacie inštitúcie reflektujú rozhodnutia ministerstva. O to väčší je potenciál ideologizovať štátom riadenú výchovu a vzdelávanie. Vážne nikoho netrápi, ako budú ďalej vychovávané a vzdelávané naše deti, od ktorých závisí budúca povaha tejto spoločnosti? Priznám sa, že v súčasných napätých slovensko-maďarských vzťahoch som ešte nikdy nepocítil takú potrebu rozhladených historikov ako dnes. Tých, ktorí sa ozvali bolo málo, ale ozvali sa a viem, že sú. Na margo toho sa zopár mudrcov nechalo počuť, aby sa deti na školách neučili k rešpektu a k tolerancii k iným. Podľa nich by sme mali byť všetci z jedného cesta, mali by sme všetci písať modrým perom a hromadne sa navrátiť k tradičným hodnotám. Ale takémuto zažitému scenáru sme už v 89. povedali hlasné NIE. Len vďaka tomu sa dnes môžeme slobodne rozhodovať a kráčať ďalej. Je tiež prirodzené, že každá životná voľba so sebou prináša aj ďalšie výzvy, ktorým treba čeliť. Tie ruka v ruke súvisia s nastolením nových spoločenských problémov. Bolo by však fatálnou chybou myslieť si, že aj naďalej budú zaberat staré riešenia.

Vlado Rafael
programový konzultant
NOS - OSF

Keby sme boli všetci rovnakí,
neboli by sme výnimoční.

boli sme pri tom

tréning fundraisingu

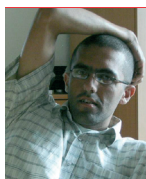
Na tréningu o fundraisingu, ktorý sa uskutočnil v Košiciach, v dňoch 5.-7.9., sa zúčastnili zástupcovia všetkých mimovládnych organizácií z Veľkého Krtíša, Lučenca, Banskej Bystrice, Košíc, Michaloviec, Nového Mesta nad Váhom, Kežmarku v projekte „Každý z nás je originál“, spolu 11 účastníkov. Keďže každý zo zúčastnených sa už nejakým spôsobom so získavaním financií stretol, toto stretnutie zosummarizovalo ich vedomosti a rozšírilo o nové podnety. Účastníci si prešli terminológiu, proces oslovovania potencionálnych donorov až po budovanie dlhodobějších vzťahov. Zo spätnej väzby od účastníkov sme sa dozvedeli, že bolo prínosné zistiť, kto môže byť potencionálnym darcom a kde všade sa dajú nájsť. Mnohé z týchto MVO získavajú financie od jedného hlavného darcu, pričom vďaka tréningu si uvedomili, že v ich lokalite je donorov podstatne viac. Zaujímavou súčasťou bol aj praktický tréning zručností v skupinách, kde si jednotliví účastníci vyskúšali úlohu

fundraiser. Tiež si odskúšali ako správne osloviť potencionálneho darcu a ako prezentovať svoju organizáciu tak, aby pôsobila dôveryhodne, či ako stručne, ale jednoznačne sformulovať svoje požiadavky. Účastníci takisto získali niekoľko odporúčaní ako sa „starať“ o svojho darcu. Marketing a jeho úloha v práci neziskových organizácií bol ďalšou témou tréningu. Dôležitým aspektom tohto podujatia bola vzájomná výmena skúseností. Jednotlivé komunity si navzájom mohli porovnať svoje úspešné, či menej úspešné skúsenosti s fundraisingom, ktoré mali možnosť nadobudnúť počas svojej praxe.

Prečo by (ne)mala byť na našich školách multikultúrna výchova?

anketa

Stanislav Daniel,
Inštitút rómskej
verejnej politiky,
Bratislava

Multikultúrna výchova je mimoriadne dôležitá najmä v súvislosti s neustálym tlakom zo strany médií, ktoré z rôznych dôvodov – či už to je vlastná zadubenosť novinárov, alebo túžba po zisku a atraktivite vlastného média – prezentujú odlišné kultúry a akúkoľvek inakosť v odlišných stereotypov, čím sa neustále posilňujú predsudky voči akejkolvek inakosti. Nesmieme zabúdať, že predsudky, škatulkovanie a stereotypné myslenie, je človeku prirodzené a len výchovou a vzdelávaním sa naučíme myslieť inak.

Blanka Berková,
Centrum komunitného rozvoja,
Košice

Myslím si, že by určite mala byť zahrnutá do vyučovania v školách. Spoznávaním iných kultúr sa človeku rozširujú obzory a stáva sa tak nielen tolerantnejším ale aj otvorenejším voči rôznym odlišnostiam. Ak totiž máme viacere informácií, vytráca sa strach z inej kultúry. Je to jeden z prostriedkov ako zlepšiť spolunažívanie rôznych kultúr v krajine.

Valentína Petrus,
Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava

Som presvedčená o tom, že v duchu rešpektu a tolerancie voči druhým kultúram, tradíciám a hodnotám by mala byť zahrnutá v učebných osnovách. Mohli by sme sa určite inšpirovať z niektorých západných systémov, kde otázka multikulturalizmu je už „životným štýlom“ a hodnotou, ktorú uznáva celá spoločnosť.

vieme ako

multikulturalizmus ako hľadanie spravodlivosti

Multikulturalizmom rozumiem teóriu a verejnú politiku, ktorá uznáva a rešpektuje odlišné etnické, národnostné či náboženské identity občanov a aktívne ich podporuje prostredníctvom menšinových práv. V tomto širokom ponímaní by politiku Slovenska, ktoré zaručuje niektoré menšinové práva bolo možno hodnotiť ako formu multikulturalizmu. Slovenský prístup je opodstatnene považovaný mnohými za problematický. Pri odhaľovaní jeho nedostatkov a hľadaní férovejšej a efektívnejšej ochrany menšín sa môžeme inšpirovať práve západnými teóriami a praxou multikulturalizmu. Multikulturalizmus neposkytuje jednoduchý návod. Rozdielnosť v histórii, v chápaní národa, interetnické vzťahy, geografia, politický či sociálny systém zabráňujú jednoduchému kopírovaniu západných modelov do slovenského kontextu. Napriek tomu súhlasím s Will Kymlickom, ktorý argumentuje, že centrálny odkaz západného multikulturalizmu pre východoeurópske krajiny je nechápať menšiny ako otázku bezpečnosti a mieru (t.j. menšiny ako hrozba). Morálnejšie sa je spýtať, ako by vyzerala spravodlivá akomodácia menšín. Ja som si vo svojej doktorandskej práci túto otázku položila v prípade rómskej menšiny: „Čo znamená spravodlivosť pre Rómov na Slovensku?“ Spravodlivosť pre Rómov ako historicky a sociálne znevýhodnenej národnostnej menšiny podľa mňa znamená viac ako súčasnú politiku tzv. integrácie. Multikultúrna spravodlivosť vyžaduje aj istú formu samosprávy a najmä zásadnú transformáciu dominantných inštitúcií tak, aby v nich mohli Rómovia slobodne participovať bez toho, aby sa museli vzdať svojej identity. Z tohto pohľadu existujúce prístupy verejnej politiky nedokážu reflektovať to, že významná časť rómskej menšiny je sociálne znevýhodnená skupina a súčasne aj národnostná menšina. Prevládajúce chápanie Rómov ako sociálne a ekonomicky znevýhodnenej skupiny v praxi často podporuje asimilačné riešenia. Napríklad v školstve, dominantný systém zostáva nezmenený a rôzne programy integrácie, zamýšľané v dobrej viere, ako sú napríklad nulté ročníky, sa snažia „vtesnať“ rómske deti do mechanizmu, ktorý je pre nich prinajlepšom predpojatý. Deti majú tak dve alternatívy: buď sa asimilujú, alebo zo systému jednoducho vypadnú a ostanú v segregácii. Alternatívu ponúka tzv. národnostná politika, ktorá naopak nevie postihnúť moment socio-ekonomického znevýhodnenia. Navyše, obsah a rozsah menšinových práv sú významne ovplyvnené interakciou medzi maďarskou menšinou a dominantným slovenským národom. Napríklad jazykové a iné kultúrne práva implementované na teritoriálnom princípe a vychádzajúce z cenzusu vedú k zjavne nepravdivému usporiadaniu pre Rómov.

Doktorandská práca Jarmily Lajčákovej s názvom Ethnocultural Justice for the Roma in Slovakia prináša teóriu menšinových práv, ktorá vychádza z kontextuálneho chápania etnokultúrnej spravodlivosti. Je len čriepkom širokého záberu, ktorému sa táto mladá intelektuálka, absolventka Právnickej fakulty UK a University of Toronto v Kanade venuje. Práca obhajuje normatívny argument etnokultúrnej spravodlivosti pre rómsku národnostnú menšinu na Slovensku.

V mojej práci som hľadala spôsob ako prekenuť duálnosť existujúceho prístupu a pokúsiť sa o spravodlivejší prístup. Mój návrh obhajuje formu akejkoľvek spoločnej správy, ktorá umožňuje Rómom aktívnu participáciu vo veciach týkajúcich sa ich komunit. Súčasne presúva, bremeno transformácie, alebo prispôbena sa na dominantnú spoločnosť. Možno pre mnohých je moja otázka spravodlivosti nepraktická pri riešení aktuálnych vážnych humanitárnych kríz. Mnohým sa môže zdať môj model nereálny, s čím môžem len ťažko nesúhlasiť. Samotný prístup, ktorý sa snaží hľadať riešenia, ktoré sú spravodlivé nám však pomôže reflektovať problematickosť každodennej verejnej politiky a zamýšľať sa nad jej dlhodobými dôsledkami.

Jarmila Lajčáková
LLB, LLM, SJD

Centrum pre výskum etnicity a kultúry,

čítaj viac... **editorial**

tréning fundraisingu čítaj viac...

boli sme pri tom

multikulturalizmus vo vzdelaní

čítaj viac... **pre a proti**

čítaj viac... **čo nejde do hlavy**

kaleidoskop Erichovi Mistříkovi udalostí čítaj viac..

kaleidoskop pre a proti

udialo sa

29. august 2007

Neformálna skupina mládeže Pavúci v spolupráci s Centrom komunitného rozvoja Košice a MČ Sídliisko Ťahanovce zorganizovali pre obyvateľov sídliska už tretí ročník festivalu „Hviezdy pod hviezdami“. Festival sa skladal z dvoch podujatí. Na streetbalovom turnaji sa zúčastnilo trinásť družstiev v troch vekových kategóriách. Hudobné kapely Zephyr, Alternative a Retarded Fish sa predstavili popoludní.

30. august 2007

Na tohtoročnej súťaži Rómsky hlások – Romano hangoro, organizovanej OZ Cespom Lučenec, ktorá je jedinou svojho druhu na Slovensku, sa zúčastnilo dvadsaťdva speváckych talentov. Súťažilo sa v dvoch kategóriách – od osem do štrnásť rokov a od pätnásť do dvadsať rokov. V prvej kategórii zvíťazil Alexander Berkí z Lučenca a v druhej Slávka Oláhová z Rimavského Brezova. Samotnej súťaži predchádzal spevácky tábor, v ktorom sa súťažiaci spolu s kapelou pripravovali pod vedením skúsených pedagógov.

20. október 2007

Romaexpo 2007 sa uskutočnilo na Radničnom námestí v Spišskej Novej Vsi 20. októbra 2007. Cieľom bolo prezentovať dobré výsledky práce rómskych komunit v regióne Spiš a prilákať tak záujem verejnosti, médií a politikov k problematike Rómov. Na akcii usporiadať OZ Spolu Kremnica predstavilo svoju prácu vyše dvadsať organizácií, vrátane obcí a štátnej správy.

pozvánky

5. – 15. november 2007

OZ Nová cesta Michalovce pripravuje na november výstavu diel rómskych výtvarných umelcov. Zástupkyňa združenia Dagmar Horváthová vyzýva rómskych výtvarných umelcov, ktorí majú záujem výstavy sa zúčastniť, aby sa prihlásili na adrese: OZ NOVÁ CESTA, Námestie Slobody 1, 071 01 Michalovce

7. – 11. november 2007

V Bratislave sa uskutoční medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet prezentujúci problematiku pokračovanie na 4. strane

multikulturalizmus

vo vzdelaní

Pluralizmus na školách alebo tradičná škola?

Predstavitelia tzv. „konzervatívnej pedagogiky“ neustále zdôrazňujú, že ich koncepcia umožňuje prístup k vzdelávaniu všetkým deťom bez ohľadu na ich sociálny pôvod. Pravdou ale je, že model tradičného školstva vychádza len z kultúry vládnucej väčšiny a je konzervatívnymi pedagógmi vnímaný ako jeden z jej hlavných faktorov zjednocovania. V dôsledku takto štruktúrovaného školského prostredia a jeho jasných asimilačných a prevýchovných zámerov, sú po čase zo všeobecného vzdelávania vylúčené práve tie skupiny detí, ktorých kultúrne a rodinné prostredie sa diametrálne líši od tradičnej kultúry školy. V uvedenom prípade teda možno hovoriť skôr o jej homogenizačnej funkcii, ale nie o funkcii integráčnej. Nebezpečné dopady „konzervatívnej pedagogiky“, najmä vo výchove detí, možno najlepšie porovnať s ústavnými zariadeniami. Konkrétne ide o detské domovy, ktorých poslaním je deti vychovávať (socializovať), nie prevychovávať. Niektorí odborníci môžu namietat, že takéto porovnanie nie je na mieste, pretože prvotnú, neformálnu výchovnú a socializačnú funkciu má v kompetencii rodina. Škola alebo ústavné zariadenie sú pri poskytovaní štátnej výchovy (vzdelávania) až na mieste druhom. V prípade detských domovov to ale nie je celkom tak. V týchto zariadeniach sú totiž vychovávané deti, ktoré sa do prostredia detského domova buď narodili, alebo doň prišli už v útlom veku. Je preto nevyhnutné, aby deťom tieto inštitúcie pokiaľ možno čo najviac satureovali prvotné funkčné prostredie rodiny, ktoré z mnohých dôvodov stratili. Kardinálnou chybou bola však skutočnosť, že takmer všetky budovy až donedávna mali jasnú školskú štruktúru bývania a vo výchove detí bol uplatňovaný práve princíp „konzervatívnej pedagogiky“. Ako to môže napokon dopadnúť, keď takáto škola plní základné funkcie rodiny? Anonymné prostredie, nedostatok súkromia, nespočetné množstvo príkazov a zákazov vo vnútorných poriadkoch týchto zariadení sú všeobecne známym faktom. Citová viazanosť na osoby sa v dôsledku takto uplatňovaného prístupu pedagóga k deťom natolko strácala (dokonca bola žiadúca), že práve tu možno poukázať na hlavný zdroj ich „citovej podvýživy“. Preto najmä v období dospievania bolo možné sledovať zaujímavý a neustále opakujúci sa vzorec správania: deti buď boli v ustavičnom konflikte s autoritami, alebo sa im až nekriticky podriaďovali, boli ľahko manipulovateľné. Prístup konzervatívnej pedagogiky v týchto zariadeniach mal v neposlednom rade zabezpečiť tzv. výchovu nových občanov. Išlo najmä o asimiláciu

Nadácia otvorenej spoločnosti
Mesto Prešov
Prešovský samosprávny kraj
a partneri
vyhlasujú súťaž pre stredné
školy v dvoch témach:
Multikultúrny rodokmeň
školy
Láska medzi kultúrami
viac info <http://original.osf.sk>

rómskych detí, často krát násilne vytrhnutých z ich biologických rodín. Dôležité je však poukázať na skutočnosť, že dlhoročné uplatňovanie tejto pedagogickej koncepcie vo výchove „štátnych detí“ spôsobilo množstvo ich osobných, emocionálnych a sociálnych zlyhaní, najmä po odchode detí do bežného života spoločnosti. Tento istý princíp možno aplikovať aj na sekundárne vzdelávanie detí na školách, ktoré z komunistického režimu v podstate pretrvalo do dnešných dní. Išlo najmä o nástroje masového vzdelávania, kolektivizácie a následný zánik individuality žiaka, nekritické podriadenie sa autoritám (fyzickým, inštitucionálnym), či vynuovenie si disciplíny a poslušnosti prostredníctvom uplatňovania vojenských prvkov vo výchove. Žiakom sa podávali informácie, ktoré po stránke pedagogických metód zohľadňovali len ich tri najnižšie poznávacie funkcie. Išlo predovšetkým o to, aby si deti dokázali zapamätať učiteľom podanú informáciu, porozumeli jej „jedinému“ vzorcu a napokon, aby ju aj takúto dokázali použiť a riadili sa ňou. Deti sa neučili samé objavovať, analyzovať či overovať pravdivosť podaných informácií. Neučili sa hodnotiť ich pravý zmysel, vyvodzovať z nich všeobecné závery a zaujať k nim dostatočne kritický postoj. Tradičná škola v našich historických súvislostiach dokázala v princípe vždy reagovať len na jednu konkrétnu (náboženskú, politickú) ideológiu, ktorá spoločnosť od základov uniformovala. Kým sa však ideológie v našich dejinách postupne menili, „tradičné nástroje“ na ich reprodukovanie boli vždy rovnaké a napokon zotrvali. Preto model tejto školy v dnešnej politicko-spoločenskej pluralite čelí neustálým tlakom transformácie.

Vlado Rafael,

Nadácia otvorenej spoločnosti, Bratislava
pokračovanie na 4. strane

čítaj viac... **editorial**

tréning fundraisingu čítaj viac...

boli sme pri tom

na tému multikulturalizmus ako hľadanie
spravodlivosti s Jarmilou Lajčákovou

čítaj viac... **vieme ako**

prečo by (ne)mala byť na našich školách

multikultúrna výchova? čítaj viac... **anketa**

čítaj viac... **čo nejde do hlavy**

Erichovi Mistríkovi

pokračovanie z 3. strany

ľudských práv a postavenie rôznych minorít a kultúr. Program Každý z nás je originál spolu s OZ Človek v ohrození pripravuje festivalové diskusie zamerané na problematiku Rómov. Viac na www.jedensvet.sk

7. november 2007

OZ Brány k mostom a Nadácia pre deti Slovenska usporiadajú v Košiciach regionálnu konferenciu rozvoja životných zručností Životné zručnosti ako dar. Na konferencii odznie aj zaujímavá prednáška Drs. Anke van Keulen z holandskej organizácie MUTANT „Rešpekt k odlišnostiam“.

9. – 11. november 2007

Na Podbanskom sa bude konať 8. ročník celoslovenskej konferencie s medzinárodnou účasťou Inovácie v škole 2007. Viac informácií na www.zdruzenieorava.sk

15. december 2007

ADAM 2 - Pozvánka na informačno-motivačný workshop k programu finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013 Ministerstva školstva SR. Viac informácií na: www.iuventa.sk

štipendia**5. november 2007**

Štipendijný program Hlavička 2007/2008
Štvrté kolo na podporu aktívnych mladých ľudí, ktorí majú záujem a potenciál meniť realitu vyhlasuje Nadácia SPP. Uzávierka je 5. novembra 2007. Viac informácií: www.nadaciaspp.sk

15. november 2007

Roma Access Program 2008 Stredo európska Univerzita (CEU) so sídlom v Budapešti vyhlasuje výzvu na predkladanie žiadostí o získanie plného štipendia pre rómskych študentov. Termín uzávierky 15. november 2007. Viac informácií: <http://www.ceu.hu/sep/spo/roma.html>

granty**30. október 2007**

Výzva CEE TRUST
Výzva na predkladanie projektových zámerov s termínom uzávierky 30. októbra 2007. Viac informácií o oblastiach podpory a procedúre posudzovania žiadostí nájdete na <http://ceetrust.org/index.php?ar=943>

pokračovanie z 3. strany

multikulturalizmus očami oponentov

Pojem multikulturalizmus používa laická aj odborná verejnosť mnohokrato. Vďaka jeho situačnej atraktivite nie sú všetky jeho predpoklady a dôsledky exponované. Nejde v ňom len o prosté vyjadrenie plurality v spoločnosti (aj keď existujú odborníci, ktorí komplementaritu multikulturalizmu a pluralizmu popierajú), ale o sumu ideí, ktoré mu dávajú normotvorný charakter, teda charakter ideológie. Spájajú sa v ňom prvky relativizmu, neomarxistického a postmoderného myslenia, cez nástroje ako pozitívna diskriminácia a politická korektnosť v ňom identifikujeme predpoklady typické pre totalitárne myslenie. Multikulturalisti sa chcú posunúť

čo mi nejde do hlavy

svet by bol oveľa pestrejší...

Chodím po uliciach slovenských miest a všade stretávam Slovákov a Slovenky. Áno, veď sme Slovenská republika. Pozorne som si čítal štatistiky z vývoja tohto štátu a zistil som zaujímavé súvislosti: Vznikajú tu nové náboženské spoločenstvá. Regióny si nástočivejšie pestujú vlastné tradície. Pestrejšia štruktúra subkultúr prináša medzi mládež neobvyklé odevy. Spestruje sa skladba turistov – už aj u nás môžeme stretnúť ľudí zo všetkých svetadielov. Spestruje sa skladba obchodných značiek. Spestrujú sa jazykové schopnosti našich ľudí. Všetkému sa teším. A predsa mi tu niečo chýba. Dočítal som sa v štatistikách, že u nás žije stále viac Číňanov, Vietnamcov, Albáncov, že židovská obec narástla z niekoľkých desiatok na niekoľko tisíc členov, vraj tu žije niekoľko desiatok tisíc Čechov, moslimská komunita nabera na sile, viem, že na Slovensku žijú státisíce Rómov aj Maďarov..... Ale kde všetci sú? Chodím po slovenských mestách a nevidím ich. Okolie ma presvedča, že Vietnamci a Číňania sú na trhoch. Že Židov nerozoznám od majoritnej populácie. Že Rómovia sú v osadách. Že Česi sa asimilujú... Skoro vôbec ich nevidím. Zazriem ich hlavne vtedy, keď ma niektoré masové médium presvedča, že to nie občan Slovenskej republiky kradol, ale bol to Róm, že to nie obyvateľ Bratislavy predal nekvalitný tovar, ale bol to Číňan... Nejde mi do hlavy, prečo ľudí, ktorí

od národného štátu k multikultúrnej spoločnosti, kde zároveň preferujú kolektívne práva jedincov. Tieto dve aspirácie si odporujú, pretože individuám zahrňaným do skupín podľa sociálnych (sexuálna orientácia, religiozita, zdravotná hendikepovanosť) či etnických (rasa, kultúra, etnicita) kategórií ascribujeme identitu cez primordiálne kritériá a esencalizujeme tým tieto kategórie. Nástroj vzdelávacej politiky, ktorý túto paradigmu odráža - multikultúrna výchova, popiera základný predpoklad vzdelávania. Jej zástancovia nevnímajú školské prostredie ako miesto vrastania novej generácie do starého sveta (H. Arendtová), ale aspirujú na zmenu spoločnosti cez vzdelávanie - jeho hlavnou úlohou je jej premena, rekonštrukcia.

Zuzana Klačanská,

Konzervatívny inštitút, Bratislava

nesú označenie menšina, vidím len vtedy, ak mi niekto prezentuje nejaký hlúpy stereotyp. Nejde mi do hlavy, prečo by sa kultúrna rôznorodosť Slovenska mala prezentovať ako svet, v ktorom žijeme hlavne my – domáci a dobrí Slováci – a „popri nás“ aj tí Iní, Odlišní, Znepokojujúci. Asi preto ich nevidím – lebo sa obávajú, že ak sa ukážu, hneď ich niekto označí za porušovateľov noriem, za „iných“. Radšej by som ich však všetkých stále videl – a spolu s „nimi“ všetkých tých „nás“, ktorí si nárokovujú na určovanie nejakých noriem a normičiek správania. Svet by bol oveľa pestrejší.

prof. PhDr. Erich Mistrík, CSc. Pedagogická fakulta,
Univerzita Komenského Bratislavačítaj viac... **editorial**

tréning fundraisingu čítaj viac...

boli sme pri tom

na tému multikulturalizmus ako hľadanie spravodlivosti s Jarmilou Lajčákovou

čítaj viac... **vieme ako**

prečo by (ne)mala byť na našich školách

multikultúrna výchova? čítaj viac... **anketa**

multikulturalizmus vo vzdelaní

čítaj viac... **pre a proti**